

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Kaupunkien aluesuunnittelun uudistuvat tuulet meiltä ja muualta

Mari Vaattovaara
Kaupunkimaantieteen professori
Helsingin yliopisto

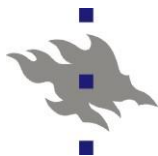

Kaksi (uudistus, huolen) kohdetta

- Sosiaalinen
- Fyysinen

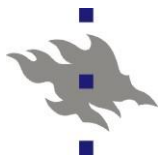

Huoli eriytyvästä todellisuudesta

Vielä muutama vuosikymmen sitten...

Samalla kun informaatiota on kaikkialla - tiedämme, että paitsi eri maanosiiin eri naapurustoihin välittyy eriytyvää tietoa....

February 27, 2012 | Vol. 179 No. 8

◀ PREVIOUS ISSUE

U.S.

[View Large Cover](#) | [Buy This Cover](#)

Europe

[View Large Cover](#) | Vol. 179, No. 8

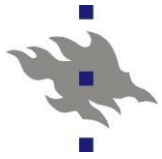
Asia

[View Large Cover](#) | Vol. 179, No. 8

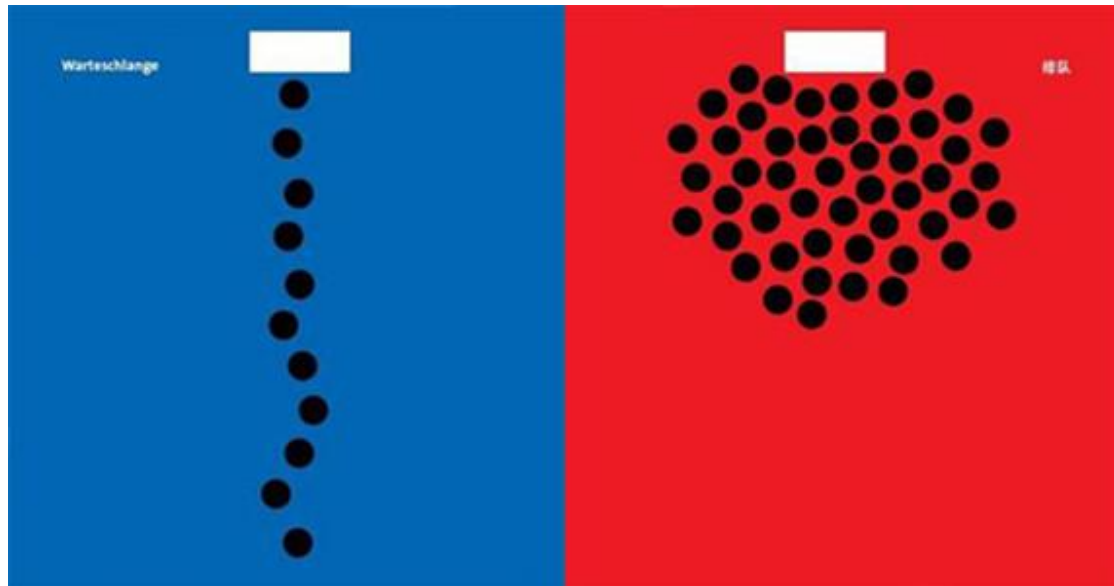

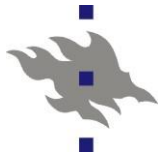
South Pacific

[View Large Cover](#) | No. 8

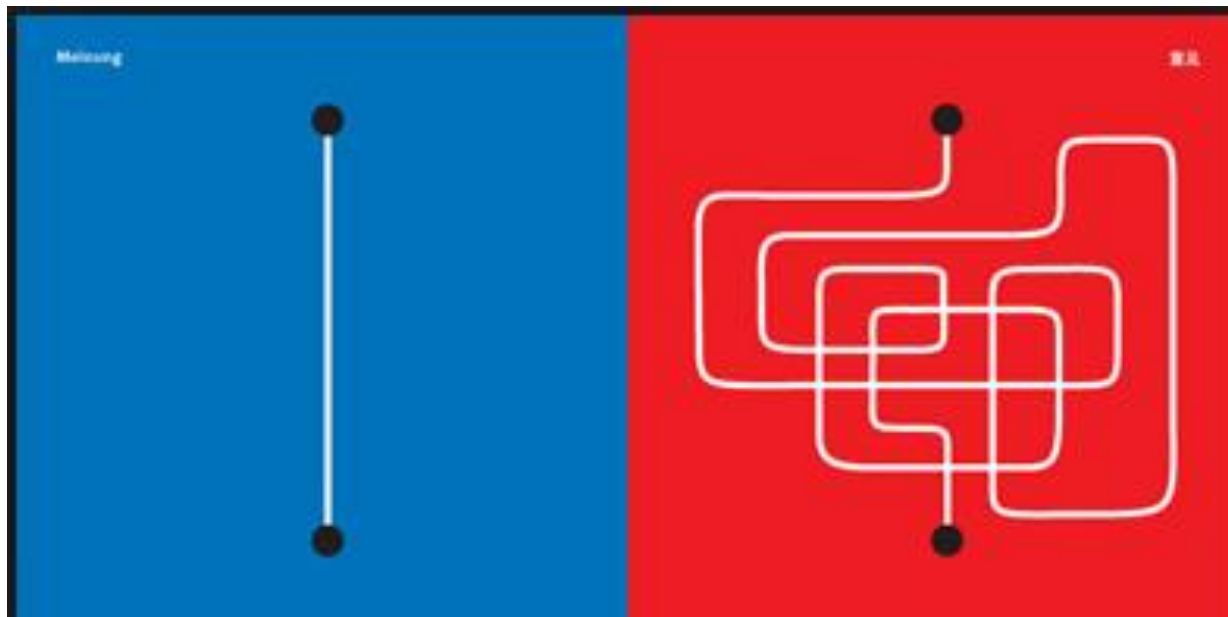

Jonottaminen

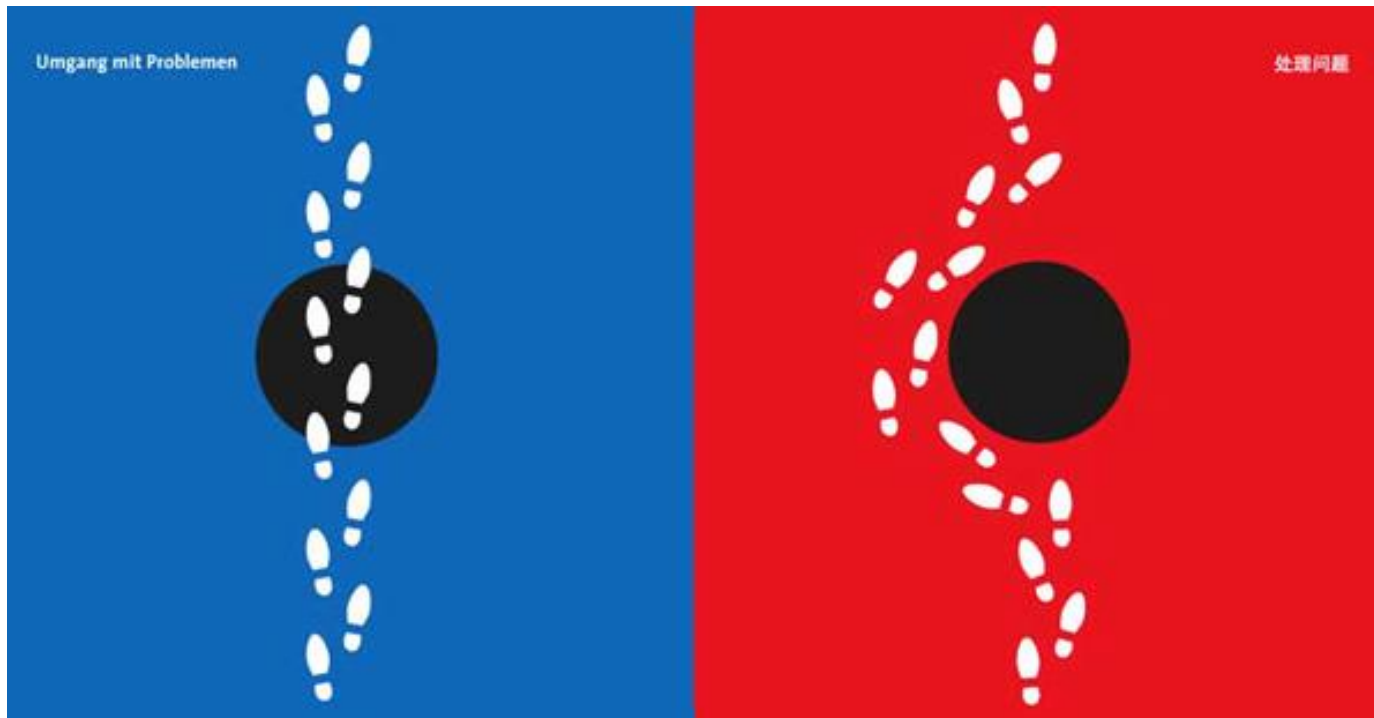

Todellisen mielipiteen ilmaiseminen

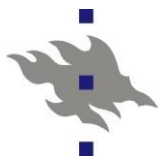
Ongelman ratkaiseminen

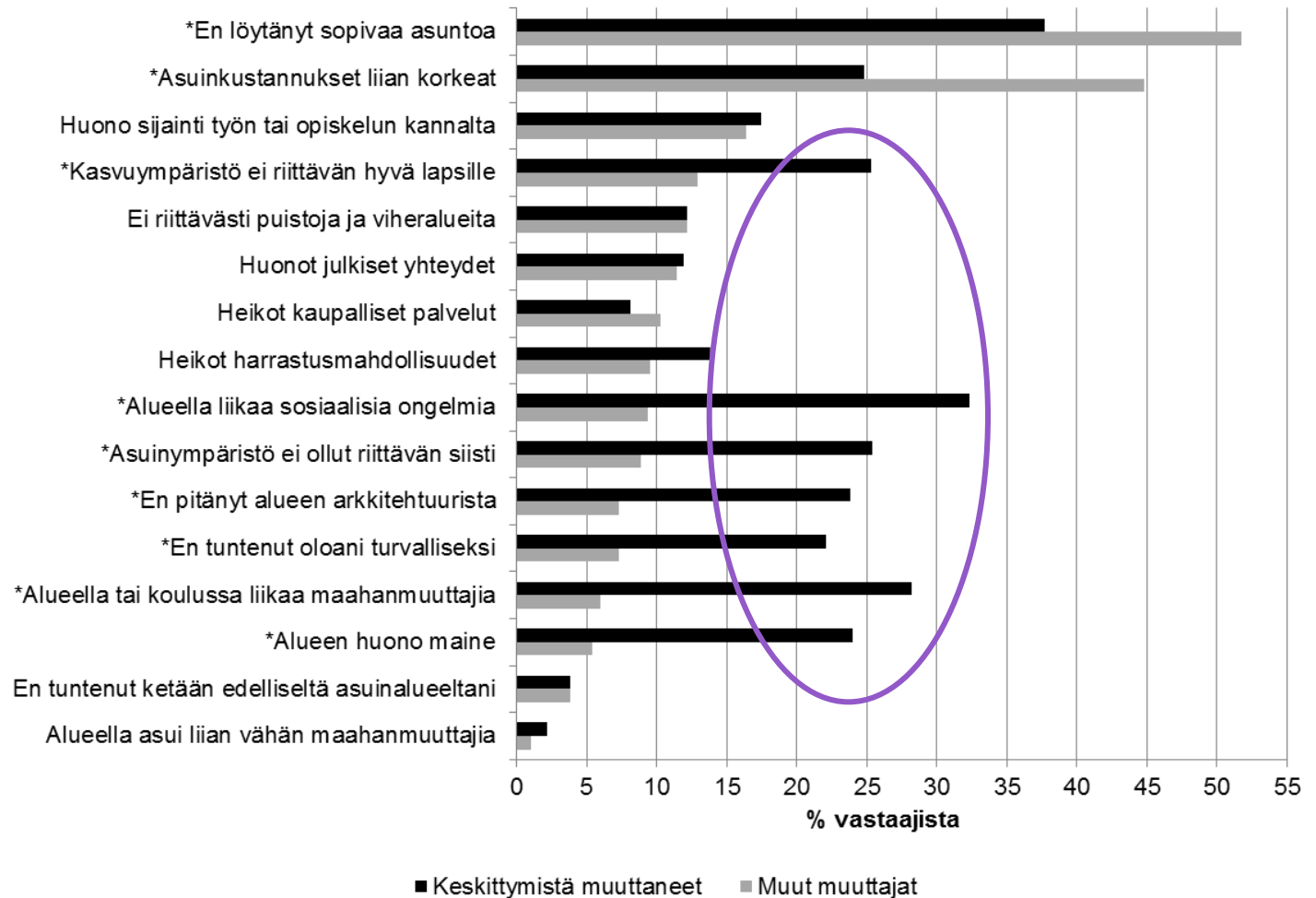
Myös meillä todellisuudet erkaantuvat -
alueellisen eriytymisen luonne on muuttunut,
Se ei enää liity vain toimialarakenteen
muutokseen ja sosiaalisen nousun
epätasapainoiseen alueellistumiseen.

- Eriytyminen on muuttunut paikoin osalle
väestöstä vakavaksi hyvinvointiongelmaksi.
Samalla se on saanut itseään ruokkivan
luonteen (Kauppinen & al.2102, Kortteinen &
Vaattovaara 2012).

Samalla alueen sosiaalisesta elämästä on tullut muuttoliikkeeseen itsellisesti vaikuttava tekijä

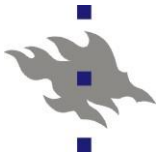
Vilkama, Vaattovaara, Dhamann (2013)

Paitsi muuttoliikkeen, myös asumistyytyväisyydessä on merkittävää vaihtelua

- Olemme vastaikään saaneet kerättyä ensimmäisen ison, edustavaan otokseen perustuvan ($N=20000$) aineiston, jossa pystytään vertaamaan ihmisten asumistyytyväisyyttä sen mukaan, missä he seudulla asuvat (keskusta, lähiövyöhyke, kehys) - ja tämä voidaan tehdä niin, että vakioimme vastaajien aseman ja taustan.

- Tulos: asumistyytyväisyys Helsingin kehyskunnissa on (vastaajat vakioituna) merkittävästi parempi kuin lähiövyöhykkeellä tai kantakaupungissa.
- Miksi?
- Asumistyytyväisyyttä keskustassa ja lähiövyöhykkeellä laskee (1) korkea ja tiivis rakentaminen ja (2) sekoitettu hallintasuhdejakauma/sosiaaliset häiriöt.
- Jos näiden seikkojen vaikutus vakioidaan pois, erot seudun eri osien välillä kääntyvät toisin päin (Tuominen 2014).

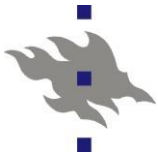

- Ihmiset siis viihtyvät taustastaan riippumatta sitä paremmin, mitä vähemmän kaupunkimaisessa ympäristössä he elävät.
- Kun kaupungistuminen tulee kuitenkin jatkumaan (noin miljoonan ihmisen verran lähitulevaisuudessa) merkitseekö tämä sitä, että asumistyytyväisyys väistämättä laskee?
- On ainakin kaksi mahdollisuutta purkaa tilannetta myönteisellä tavalla.

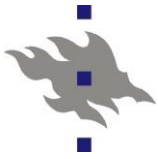

Mahdollisuus 1: Reunojen täydennysrakentaminen

- "Lähiö" tarjoaa hyvät rakenteelliset mahdollisuudet täydennysrakentamiselle.
- Kahden viime vuosikymmenen aikana kehitys on väestöpohjan osalta ollut heikkoa suuressa osassa lähiökantaa.
- Pientaloihin perustuva täydennysrakentaminen on samalla keino monipuolistaa näiden alueiden väestöpohjaa.

- Ongelma: miten tämä tulisi tehdä niin, että tiiviiseen ja sekoitettuun kaupunkirakentamiseen helposti liittyvät ongelmat (vrt. Tuominen 2014) minimoituvat, so. kuinka täydennysrakennetaan sosiaalisesti kestäväällä tavalla.
- Suositus: alue pitää suunnitella ja rakentaa niin, että erilaiset siellä asuvat ryhmät tuntevat olonsa turvalliseksi.

- Käytetään erilaisia, kohteen mukaan harkittuja, pienimuotoisia ja pehmeitä keinoja jotta riskit turvattomuuden kokemuksiin minimoituvat.
- Asuinympäristö suunnitellaan yhteisöllisyyden alustaksi, ja kullekin asuinyhteisölle rakennetaan sellainen tila, jota se pystyy sosiaalisesti valvomaan, epävirallisesti, arjessaan.
- Kaksi esimerkkiä:

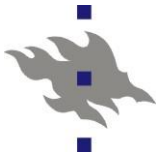
Esimerkki 1: Helsingin Maunula – erillistaloja suuren kunnallisen vuokratalokorttelin viereen

Pientalot sijoittuvat hammastaen riviin keskenään, avoimina kadulle, vailla omaa sosiaalista tilaa tai keskinäistä institutionaalista sidettä

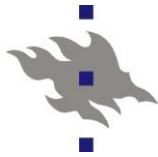
- Tulos: asukkaat kaipaavat keskinäisiä sosiaalisia siteitä, ja kokevat olevansa suojattomia ja alttiita erilaisille ympäristön häiriöille (Englund 2014).

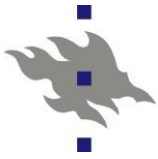

**Jonoutetut pientalot suojaavat taakseen jäävän yhteisen piha-alueen,
joka on sisältä käsin avoin yhteiselle katseelle.**

- Tulos: vaikka vieressä on asema ym., oma asuinympäristö koetaan turvalliseksi. Piha-alueella lasten varaan syntynyt erityinen yhteisyyden muoto helpottaa epätyypillisissä työsuhteissa toimivien vanhempien arkea. "Pikku Pietarin piha" (Rahunen 2014).

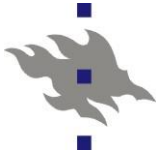

- Jälkimmäisen rakentamistavan suuntaviivat ja periaatteet on valmiiksi kirjattu EU:n toimenpidesuositukseen (CPTED - CRIME PREVENTION THROUGH ENVIRONMENTAL PLANNING), jota ei toistaiseksi ole omaksuttu maassamme.
- Keski-Euroopasta saatu empiirinen näyttö rakentamistapojen eroista, ts. jälkimmäisen tarjoamista eduista, on vahva.

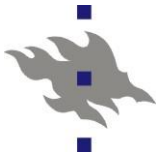

Oppi New Yorkista ja Princetonista: Oletuksista evidenssiin.....

- Case lähiöt: Koko joukko kaupunkien keskusta-alueita tuhottiin, jotta uutta uljasta rakennetta olisi riittävästi tarjolla
 - Tuloksena ENEMMÄN rikollisuutta ja huumeita kun aikaisemmissa rakennuksissa, äiti 30 kerroksesta ei onnistunut seuraamaan lapsiaan jotka hengailivat pihalla.
 - Suunnitelmat perustuivat ihmisten oletuksiin *suppositions* siitä mitä on tapahtunut - tiedon sijaan.
- *Eräs keskeisiä syitä on suunnittelijoiden bias - imposing what they thought was right*

Ratkaisut ja hyvät pyrkimykset suunnitelmien takana voivat tuottaa myös enemmän ongelmia ratkaisuiden sijaan.

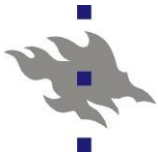

Fyysisestä rakenteesta

- City of neighbourhoods?
- vai
- Väljää
- Pienikokoista
- Korkealaatuista monotoonisuutta
- Hajallaan vai uusissa optimisijainneissa?

Joutsiniemi 2015

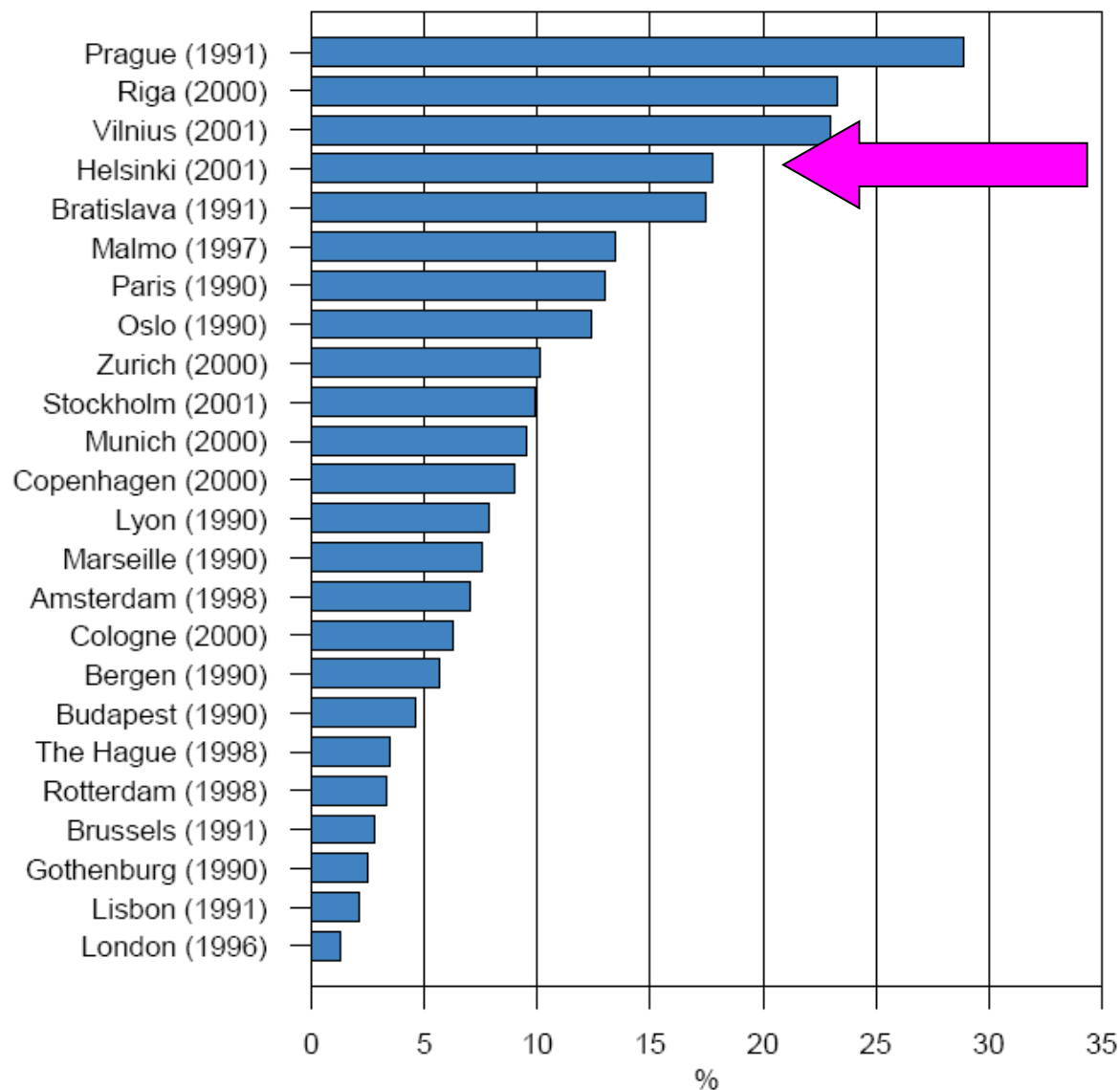

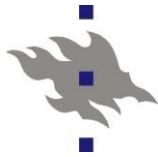
- Rakentamismaata etsitään vähimmän vastuksen menetelmällä – merestä, viheralueilta tai moottoriteiden reuna-alueita
- Uusi professio etsimään sitä muualtakin?

Yksiöiden osuus asuntokannasta

(Helsingin kaupungin tietokeskus 2002)

“Voisi sanoa, ettei (uusissa taloissa) ole luonnetta, ne ovat kaikki saman näköisiä ja myös pohjaratkaisut ovat samoja. Ne näyttävät aivan päällekkäin kasatuilta legopalikoilta. ”
“Sarah, marketing and business consultancy”

**Myös Annika Airaksen tekeillä oleva
väitöstutkimus historiallisten sisävesisatamien
rakentumisesta, kiinnittää huomiota samaan
seikkaan**

Lahti

Jyväskylä
ä

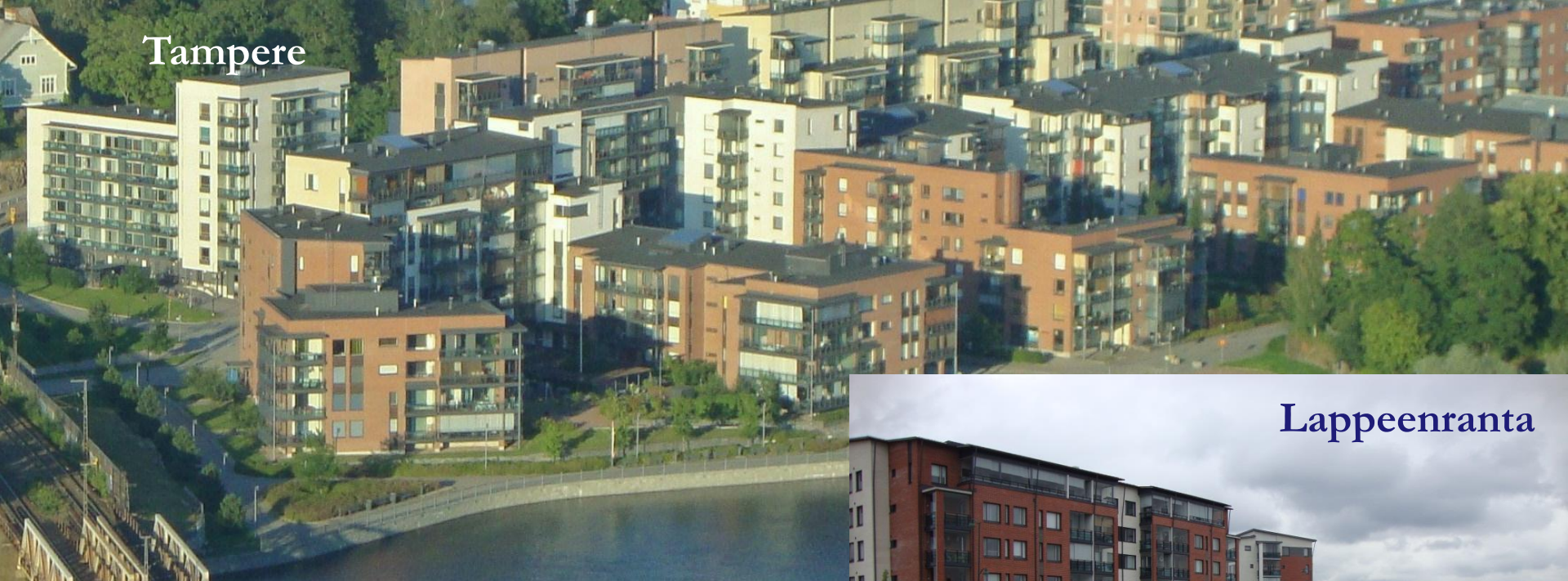
Jyväskylä

Lahti

Tampere

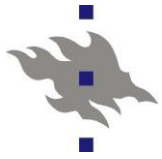

Lappeenranta

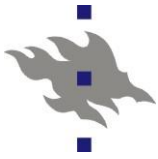
Jyväskylä

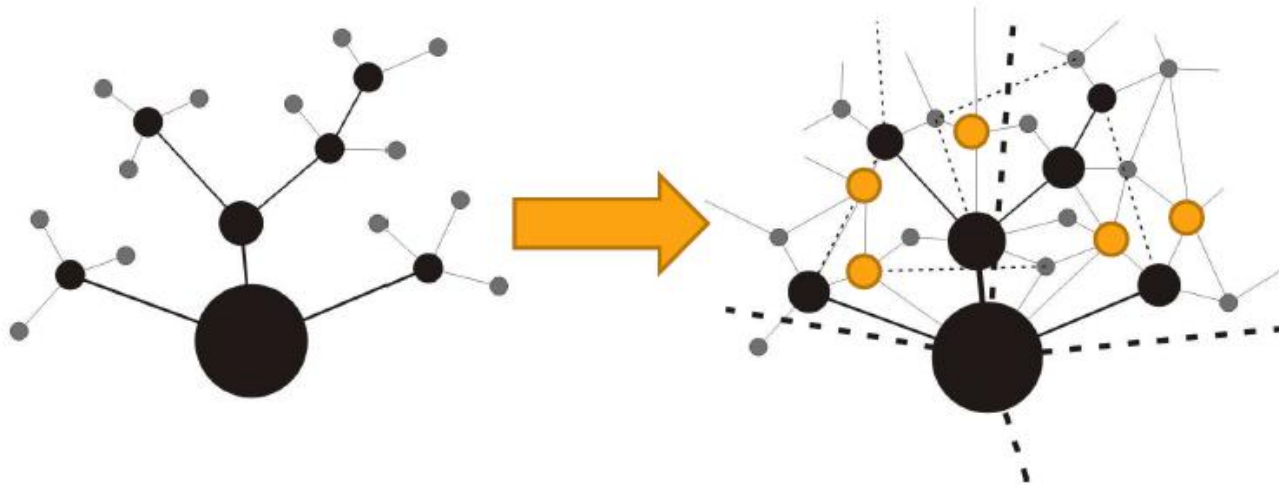

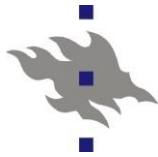
Entäpä sitten Kauniainen?

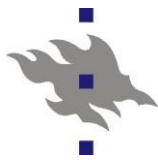

Kaupunkisuunnittelun ja hallinnon suurin haaste on ymmärtää ja ottaa haltuun kaupunkien muutos hajaantuviksi metropoleiksi

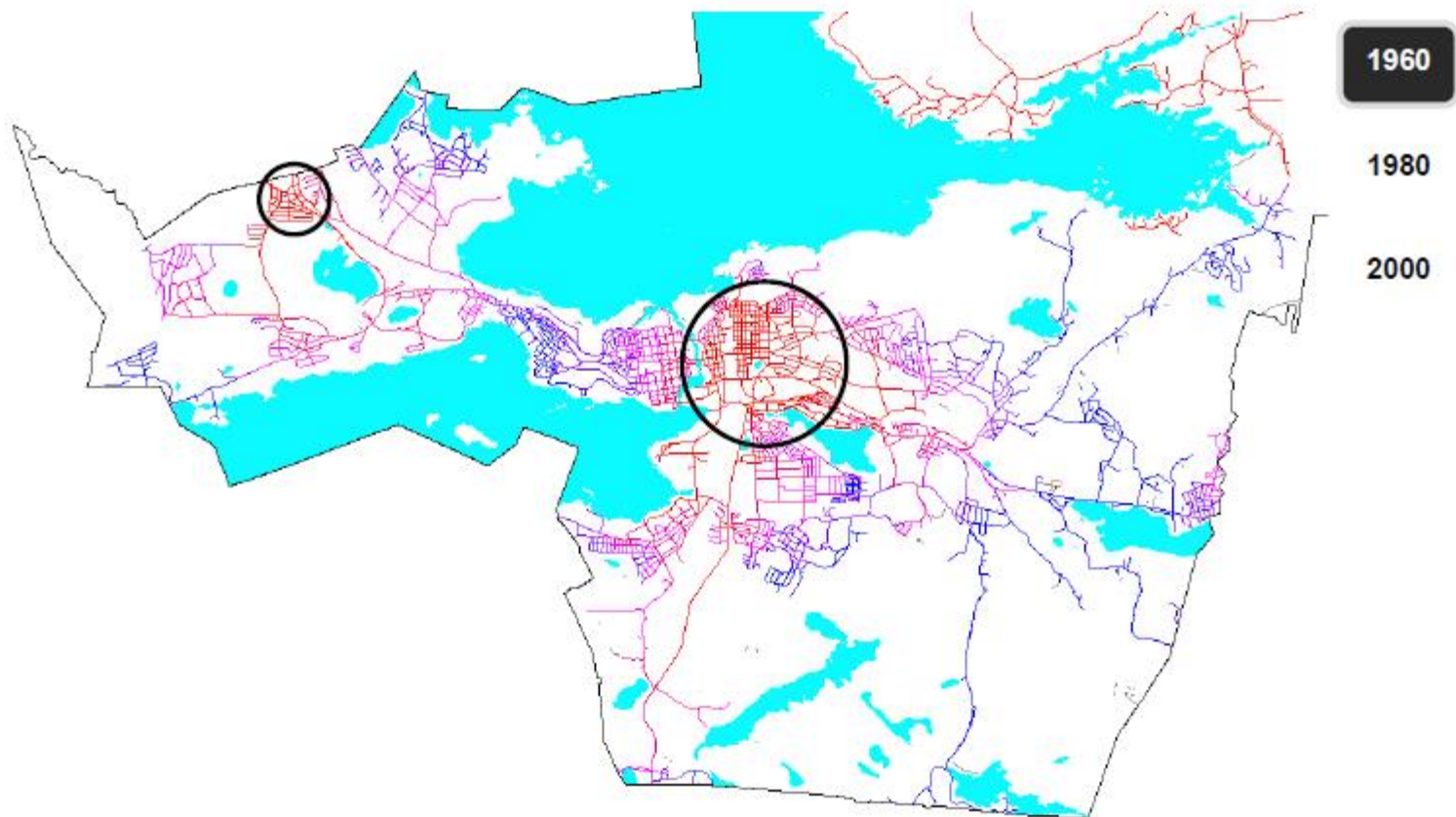

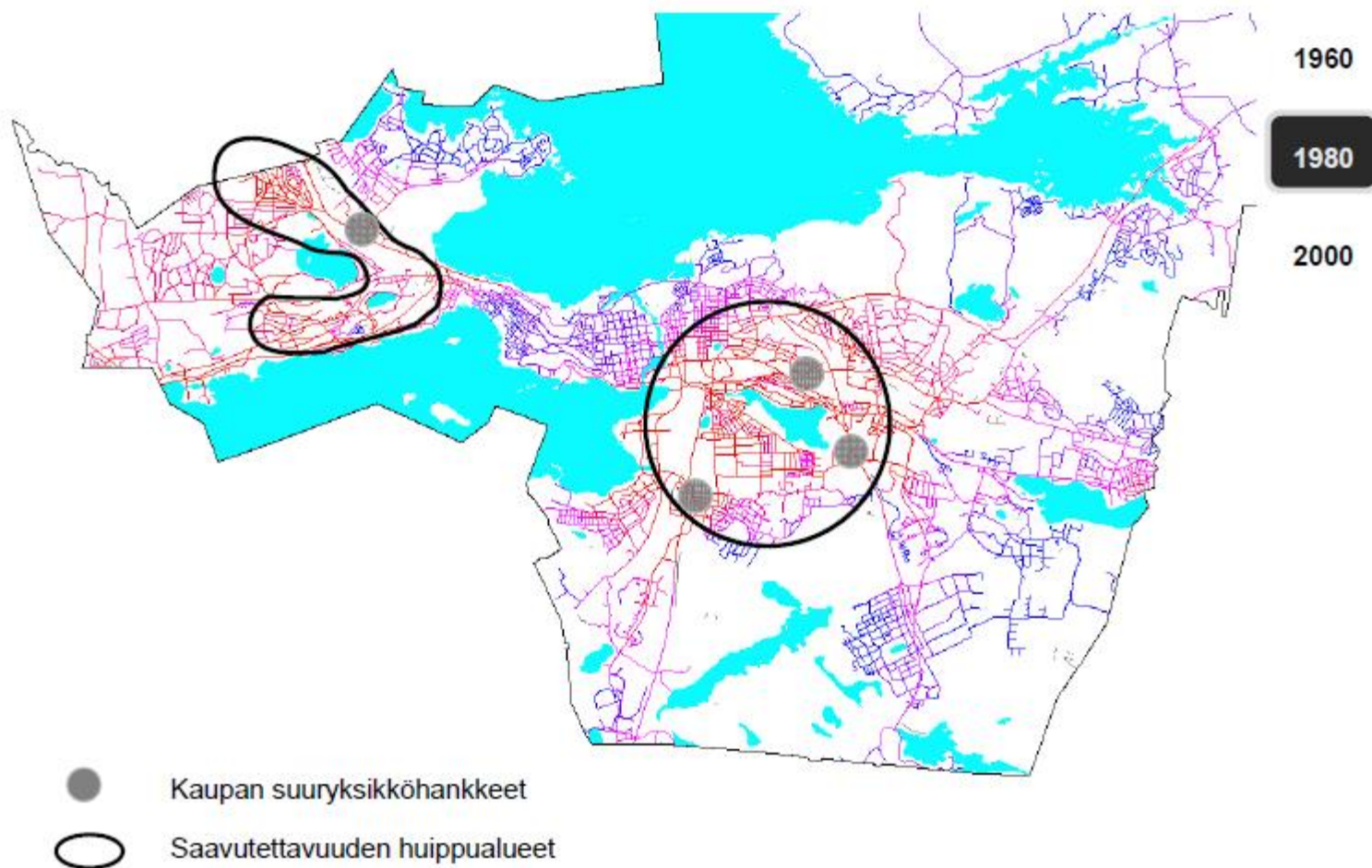
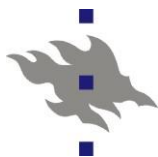
Kysymykset optimisijainnista ja saavutettavuudesta on avattava uudelleen. Kaupunkirakenteen todellisuus ja suunnittelun normatiiviset ihanteet ovat jo hyvän aikaa erkaantuneet toisistaan.

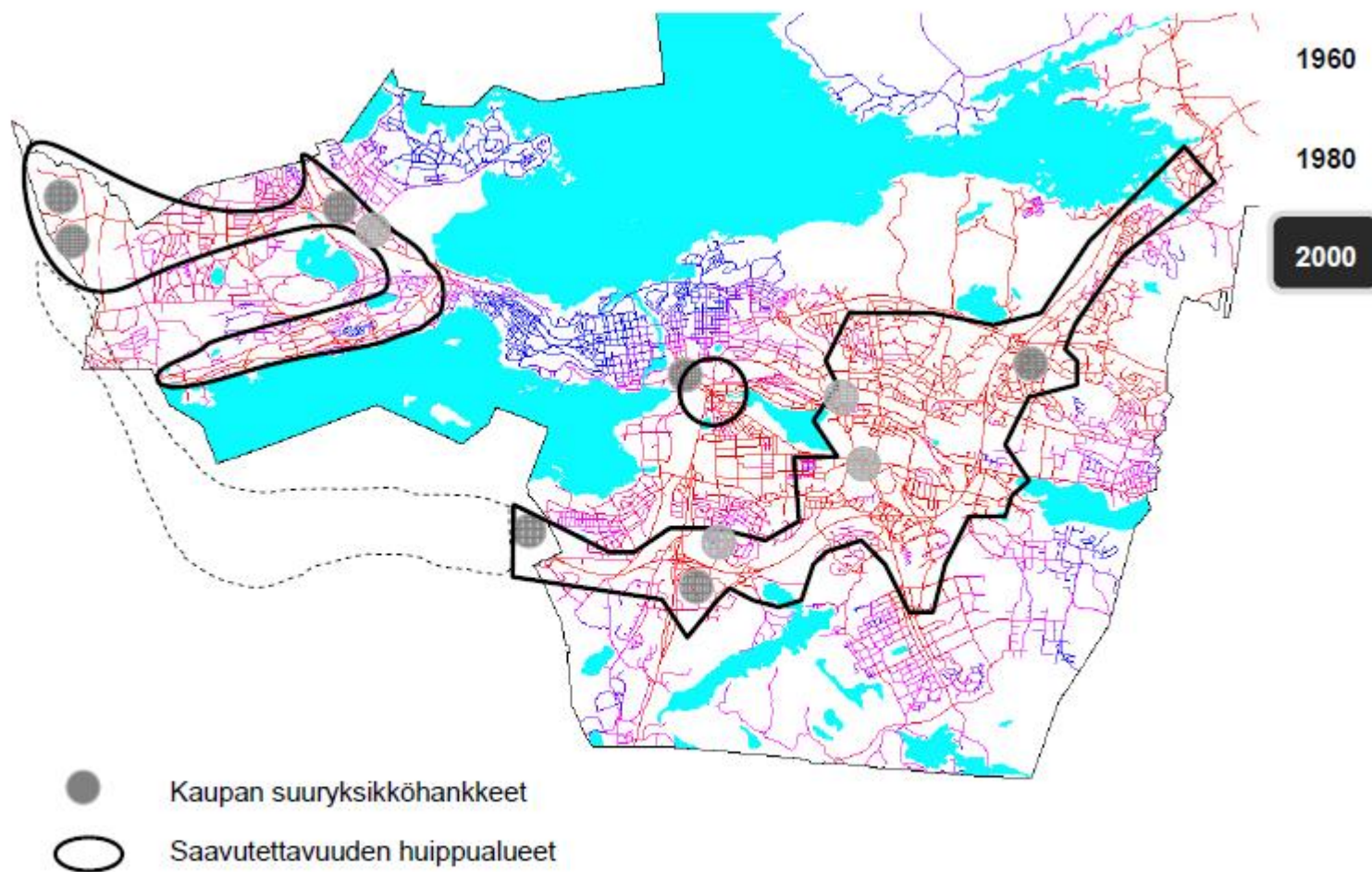
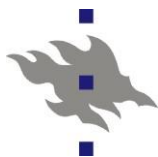

Optimaaliset sijainnitkin muuttuvat eri toimijoiden näkökulmasta (Samuli Alpin analyysi Tampereesta)

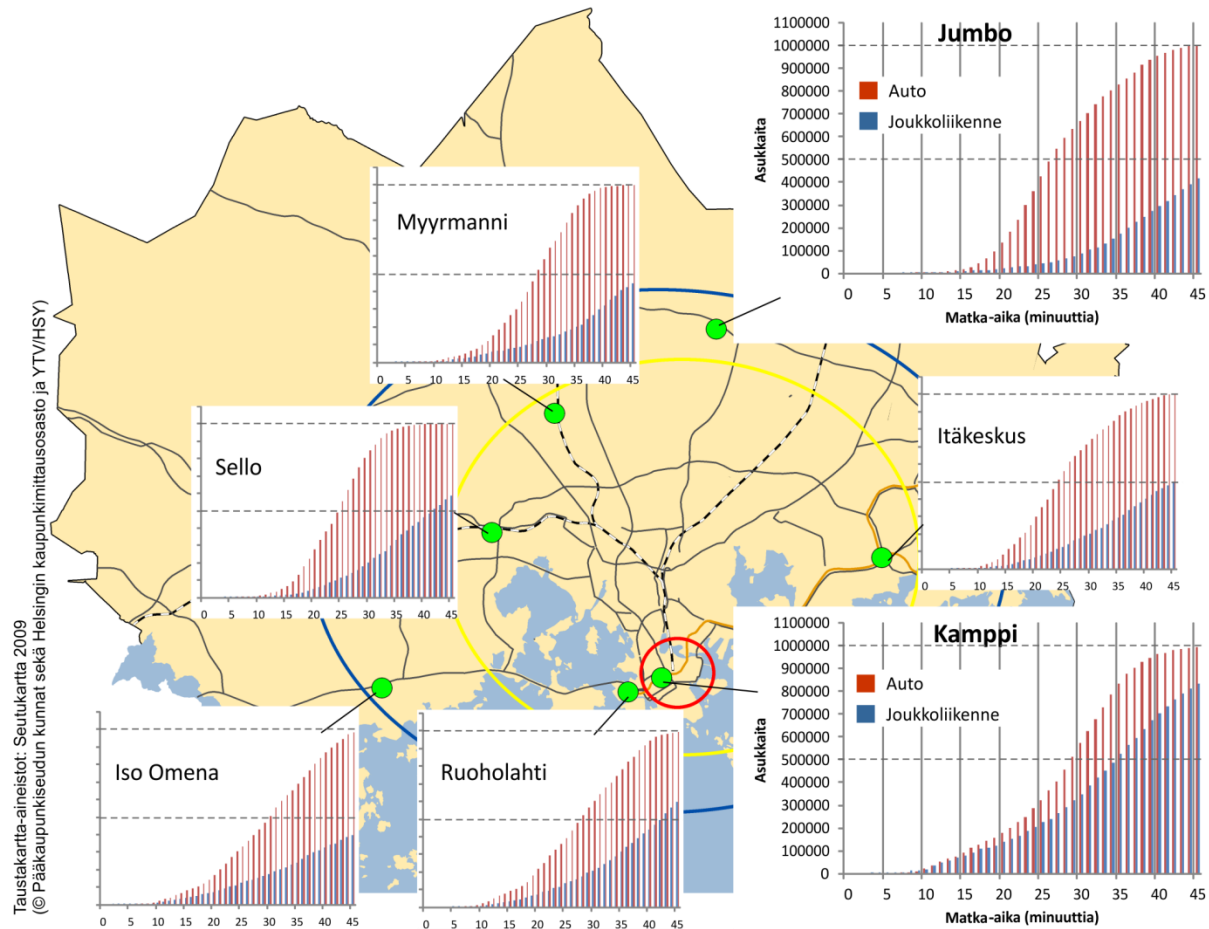
○ Saavutettavuuden huippualueet

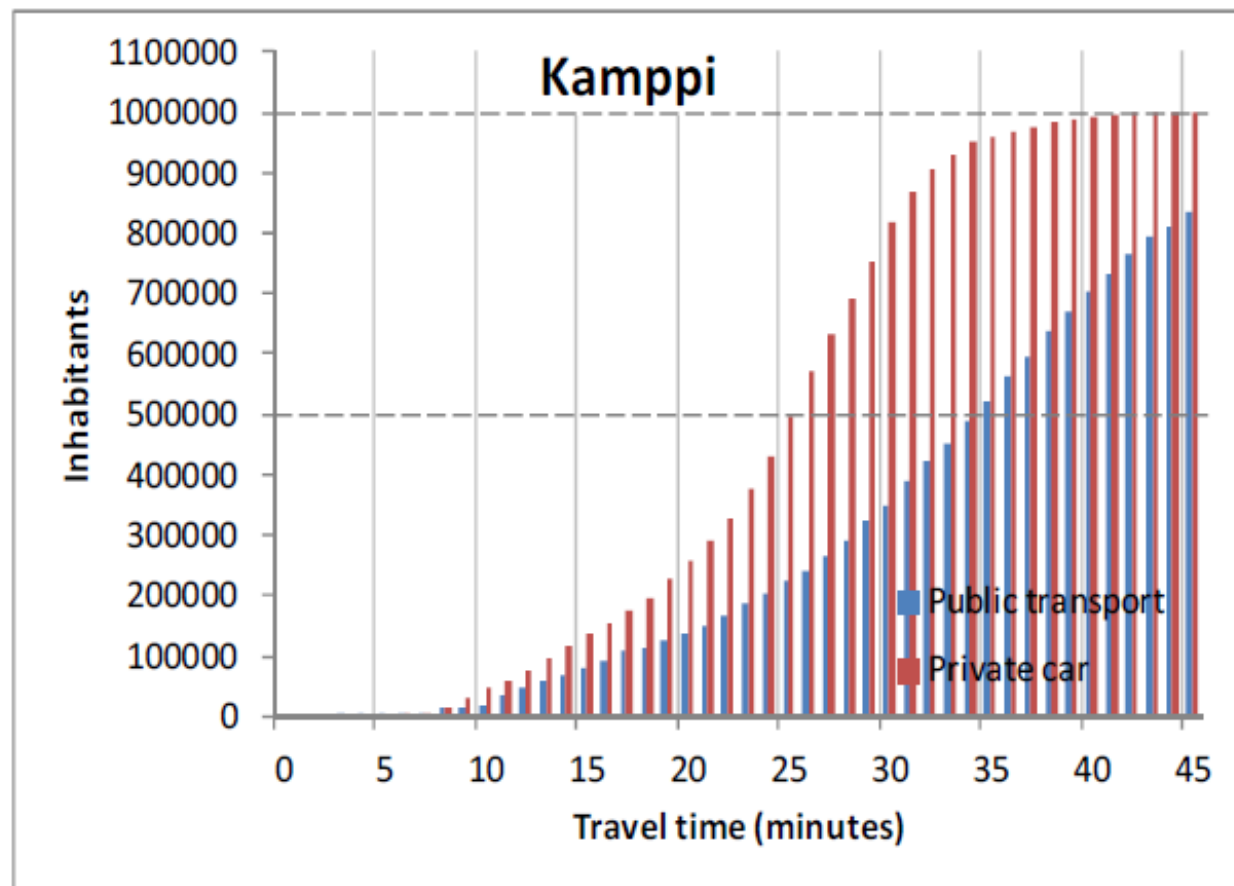
Rakenteelliset tekijät - saavutettavuus

- Kauppakeskusten saavutettavuus henkilöautolla ja julkisella liikenteellä. Kumulatiiviset käyrät kuvaavat asukaskertymää tietyn todellisen matka-ajan sisällä eri kulkumuodoilla (Salonen, Toivonen, Vaattovaara 2012).

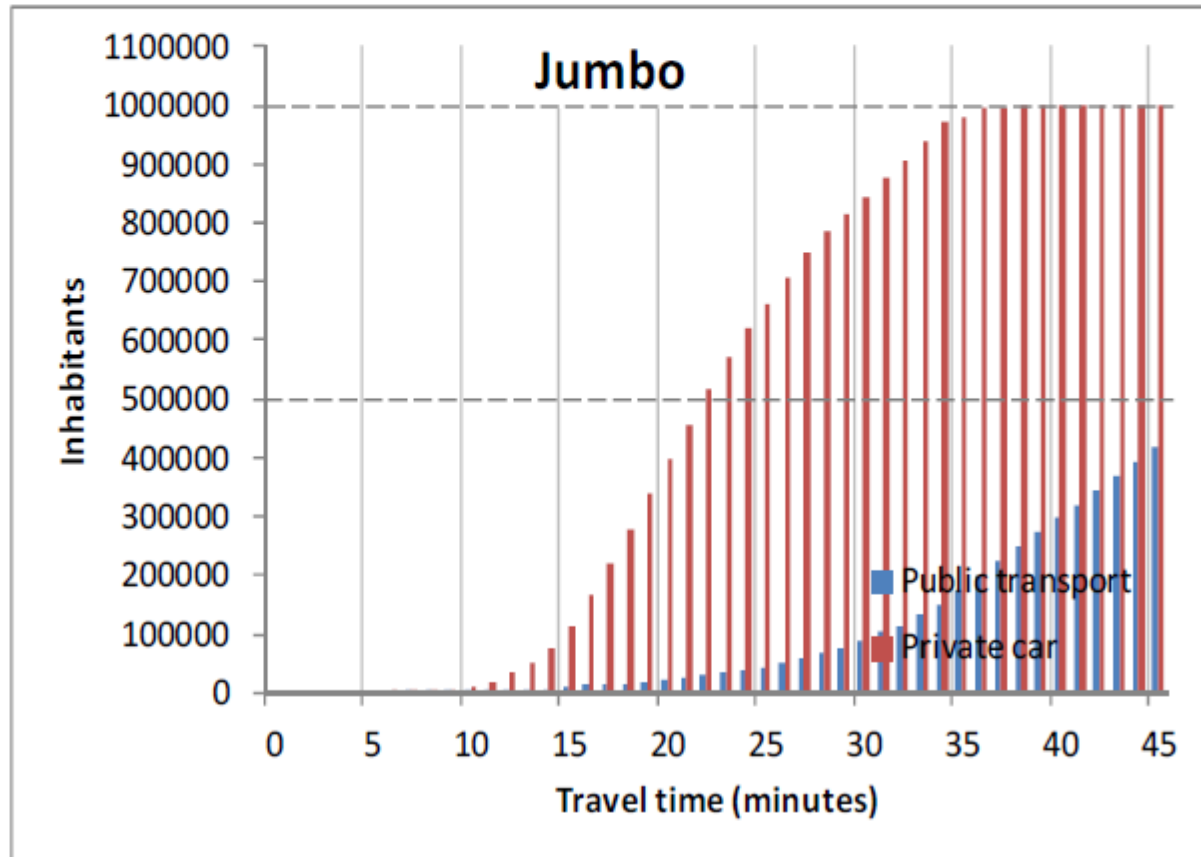

In the city center

On the edge

Lopuksi: Miksi tai kuinka ja mitkä kaupungit pärjäävät?

- Tolstoy *"Happy families are all alike; every unhappy family is unhappy in its own way"* Glaeser 2012
- Kaupunkien osalta kaikki on toisin - "among cities, failures seem similar while success feel unique"
- Kaksi keskeistä ulottuvuutta, jotka eivät ole toisilleen alisteisia - sosiaalinen ja fyysinen